

|| Patañjali Yoga Sūtra – Chapter 4 ||

atha kaivalyapādaḥ

- 4.1 janma-oṣadhi-mantra-tapaḥ-samādhijāḥ-siddhayaḥ |
- 4.2 jātyantarapariṇāmaḥ-prakṛtyāpūrāt |
- 4.3 nimittamaprayojakaṁ-prakṛtīnām-varaṇabhedastu-
tataḥ-kṣetrikavat |
- 4.4 nirmāṇacittāni-asmitāmātrāt |
- 4.5 pravṛttibhede prayojakaṁ-cittamekamānekeṣām |
- 4.6 tatra-dhyānajam-anāśayam |
- 4.7 karmāśuklākṣṇam-yoginaḥ-trividhamitareṣām |
- 4.8 tataḥ-tadvipākānugūṇānāmeva-abhivyaktiḥ-
vāsanānām |
- 4.9 jāti-deśa-kāla-vyavahitānāmapi-ānantaryam-
smṛtisamskārayoḥ-ekarūpatvāt |

- 4.10 tāsām-anāditvam-cā"śiṣo-nityatvāt |
- 4.11 hetu-phala-āśraya-ālambanaiḥ-saṁgrhītatvāt-
eṣāmbhāve-tadabhāvaḥ |
- 4.12 atītānāgataṁ-svarūpataḥ-asti-
adhvabhedāddharmāṇām |
- 4.13 te vyaktasūkṣmāḥ-guṇātmānaḥ |
- 4.14 pariṇāmaikatvāt-vastutattvam |
- 4.15 vastusāmye-cittabhedāt-tayorvibhaktāḥ-panthāḥ |
- 4.16 na caikacittatantram cedvastu-tadapramāṇakaṁ-tadā-
kim syāt |
- 4.17 taduparāgāpekṣitvāt-cittasya-vastujñātājñātam |
- 4.18 sadā jñātāḥ-cittavṛttayaḥ-tatpraḥhoḥ-puruṣasya-
apariṇāmītvāt |

- 4.19 na tatsvābhāsāṁ-drśyatvāt |
- 4.20 ekasamaye ca-ubhayānavādhāraṇam |
- 4.21 cittāntaradṛśye-buddhibuddheḥ-atiprasaṅgaḥ-
smṛtisāṁkaraśca |
- 4.22 citeḥ-apratisāṁkramāyāḥ-tadākārāpattau-
svabuddhisāṁvedanam |
- 4.23 draṣṭṛdrśyoparaktam-cittam sarvārtham |
- 4.24 tadasaṁkhyeyavāsanābhiḥ-citraṁapi-parārtham-
sāṁhatyākāritvāt |
- 4.25 viśeṣadarśinaḥ-ātmabhāvabhāvanā-nivṛtṭiḥ |
- 4.26 tadā-vivekanimnam-kaivalyaprāgbhāram cittaṁ |
- 4.27 tacchidreṣu-pratyayāntarāṇi-sāṁskārebhyaḥ |
- 4.28 hānameṣāṁ-kleśavaduktam |
- 4.29 prasamkhyāne'pyakusīdasya-sarvathā vivekakhyāteḥ-
dharmameghaḥ samādhiḥ |
- 4.30 tataḥ-kleśakarmanivṛtṭiḥ |
- 4.31 tadā-sarvāvaraṇamalāpetasya-jñānasya-ānantyāt-
jñeyamalpam |
- 4.32 tataḥ-kṛtārthānām-pariṇāmakramasamāptirguṇānām |
- 4.33 kṣaṇapratyogī-pariṇāmāparānta-nirgrāhyaḥ kramah |
- 4.34 puruṣārthasūnyānām-guṇānām pratiprasavaḥ-
kaivalyam-svarūpapratīṣṭhā vā-citīśaktiriti |